

การพัฒนาเครือข่ายการจัดการกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลือง
บ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
DEVELOPMENT OF MANAGEMENT NETWORK FOR BRASS CASTING
CRAFTS GROUP AT BAAN PA-AO, PA-AO SUBDISTRICT, MUEANG
DISTRICT, UBONRATCHATHANI PROVINCE

¹พระมหาวีระชาติ อีรสิทธิโส (เพ็งแจ่ม)

¹PhramahaWeechat Dhirasiddho (Pengjam)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹weerachat.pen@mcu.ac.th

Received : July 06, 2023; Revised: July 28, 2023; Accepted: August 24, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษางานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาเครือข่ายการจัดการกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) โดยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงบุคคล และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว มีความโดดเด่นมีเอกลักษณ์เฉพาะในเรื่องผลิตภัณฑ์เครื่องใช้สอยจากทองเหลืองที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และงาน

¹อาจารย์ ดร. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

ประเพณีของหมู่บ้านของคนในชุมชนสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ความเชื่อ
 ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันกลุ่มคนตั้งแต่สมัยโบราณกาล 2) การ
 พัฒนาเครือข่ายกลุ่มของกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว มีการวางแผน ชาวบ้านเกิด
 การริเริ่มรวมกลุ่มกัน ก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน และพัฒนากระบวนการอย่างมีขั้นตอน ด้วยการวางแผน
 อย่างมีส่วนร่วม การลงมือปฏิบัติ มีโครงสร้างการบริหารองค์กรที่ชัดเจน และการบริหารจัดการคนให้
 เหมาะสมกับบทบาท การตรวจสอบเพื่อความโปร่งใสในการดำเนินงาน มีกฎระเบียบหรือข้อตกลง
 ข้อบังคับ ในการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกและชุมชน เน้นการจัดสรรผลประโยชน์ของสมาชิกให้
 ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหา จำเป็นต้องยกระดับปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ และพัฒนา
 ภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานภูมิปัญญาสากล มีการพัฒนาเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและผู้มีส่วน
 เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับการจัดเก็บภูมิปัญญาเกี่ยวกับงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองและทรัพยากร
 ท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนอย่างมีระบบต่อไป 3) แนวทางการพัฒนาเครือข่ายการจัดการกลุ่มงาน
 หัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว เสนอองค์ความรู้ และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผล
 ต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว มีกระบวนการดำเนินการ
 ประกอบด้วย 1) ข้อมูลองค์ประกอบพื้นฐาน 2) กระบวนการผลิต ได้แก่ ปักจี้จากภายนอกและ
 ภายใน 3) การพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ : การพัฒนา, เครือข่าย, หัตถกรรมหล่อทองเหลือง

Abstract

This research Objectives: 1) to study the brass casting handicrafts of Ban Paa, Paa Sub-district, Mueang District, Ubon Ratchathani Province 2) to develop a group network of Ban Paa Brass Casting Handicraft Group, Paa Sub-district, Mueang District, Ubon Ratchathani Province 3) to present guidelines Developing a management network for Ban Paa brass casting group, Paa sub-district, Muang district, Ubon Ratchathani province. The researcher presented the results of the qualitative analysis (Qualitative Analysis) from the in-depth interview (In-depth Interview) by selecting a random sampling. and content analysis according to the research objectives set. The results showed that. 1) Conditions of operation of Ban Pa Ao brass handicrafts It is unique in terms of brass appliances that are used in daily life. And the traditions of the villages of the people in the community reflect the way of life, beliefs. various traditions that have been linked together since ancient times 2) The development of the group network of

Ban Pa Ao brass casting handicraft group is planned. The villagers have initiated grouping. Establish a community enterprise and develop a step-by-step process with participatory planning taking action There is a clear organizational management structure. and managing people to suit their roles Auditing for transparency in operations. There are rules or agreements on the provision of welfare to members and the community. Emphasizes the allocation of benefits for members. Perform improvements to fix problems. It is necessary to upgrade and improve product quality. and develop local wisdom combined with international wisdom There is a network development with government agencies and stakeholders. To raise the level of collecting wisdom about brass casting handicrafts and local resources for systematic sustainability. 3) Guidelines for the development of the management network of Ban Pa-ao brass handicraft group offer knowledge and the network management system that affects the sustainable development of Ban Pa-ao brass casting handicrafts. There is an implementation process consisting of 1) basic information about the components 2) production processes, i.e. external and internal factors 3) sustainable development

Keywords: development, network, brass casting craft

บทนำ

การพัฒนาประเทศไปสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูง โดยจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการเป็นองค์รวมทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาภาคและเมือง และการบริหารจัดการ ภาครัฐ การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนในเรื่องการสร้างอาชีพ รายได้ และให้ความช่วยเหลือที่เชื่อมโยงการเพิ่มผลผลิตภาพสำหรับประชากรกลุ่มร้อยละ 40 รายได้ต่ำสุด ผู้ด้อยโอกาส สตรี และผู้สูงอายุ อาทิ การสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม การพัฒนาองค์การการเงินฐานรากและการเข้าถึงเงินทุนเพื่อสร้างอาชีพ และการสนับสนุนการเข้าถึงปัจจัย การผลิตคุณภาพดีที่ราคาเป็นธรรม เป็นต้น ดังนั้น การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาในยุทธศาสตร์อื่นๆ มาเป็นพลังร่วมและสนับสนุนการพัฒนา อาทิ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืนที่จะเป็นช่องทางให้ชุมชนและผู้ใช้แรงงานได้มีศักยภาพและโอกาสได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เน้นการบริหารจัดการที่ดินให้มีการ

กระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐที่จะช่วยสร้างความ เป็นธรรมในสังคม ป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย และ ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจที่จะช่วยกระจายความเจริญและรายได้ไปสู่พื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565 : 75)

ตั้งแต่ พ.ศ.2544 รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์ให้มีความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก จึงหาทางที่จะสร้างรายได้เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก โดยมีหลักคิดที่จะทำให้ทรัพย์สินที่มีอยู่เป็นทุน ในการสร้างรายได้ให้กับประชาชนและ ประเทศชาติ ทั้งนี้ สิ่งที่ตนเองมีอยู่นั้น คือ ทรัพย์สินที่มีราคาสามารถเพิ่มรายได้หากรู้จักจัดการกับ ทรัพย์สินนั้นอย่างชาญฉลาด ซึ่งหมายถึง ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ทักษะฝีมือ ธรรมชาติ ความสงบ วิถีชีวิต พืชผลทางการเกษตร และอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้ เป็นทุนทางสังคมของ ชุมชนซึ่งสามารถนำมาประยุกต์และบูรณาการกับภูมิปัญญาเดิม แล้วต่อยอดด้วยวิทยาการสมัยใหม่ และองค์ความรู้ใหม่เพื่อให้พื้นฐานทางเศรษฐกิจของไทยแข็งแกร่ง นโยบายดำเนินงาน หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นวาระแห่งชาติที่ต้องการให้ประชาชนในชนบท มีอาชีพ มีรายได้ สร้างความเข้ม แข็งให้กับชุมชน โดยการผลิตสินค้าและบริการ จากภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชุมชนและท้องถิ่น ซึ่ง เป็นสิ่งสะท้อนวิถีชีวิตอันดีงาม ล้ำลึกของชาวบ้านในชนบท นโยบายของรัฐบาลด้านการส่งเสริม และสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน โดยที่ให้นึกคิดว่าปัญหาของประเทศไทยในภาพรวมประชาชน ยากจนมีหนี้สินเพิ่มขึ้นสามารถแก้ไขได้ด้วยการที่ประชาชนรู้จักนำสินทรัพย์ที่มีอยู่ในชุมชนทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม สามารถจัดปัญหาความยากจนโดยลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ สร้างโอกาสให้ประชาชน มีอาชีพที่ยั่งยืนและรายได้ที่มั่นคง (กรมพัฒนาชุมชน, 2547 : 5)

วิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นจากการนำเอาแนวทางเศรษฐกิจชุมชนหรือแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ต่อมาวิสาหกิจชุมชนได้กลายมาเป็นนโยบายของ รัฐบาล ในการแก้ปัญหาภาพรวมของประเทศเนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบการเพื่อการ จัดการทุนของชุมชน โดยคนในชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของ ครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน นอกจากนี้วิสาหกิจชุมชนยังเป็นองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน สร้างรากฐานที่มั่นคงให้ประเทศ จากแนวคิดและนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน ด้วยกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน รัฐบาลจึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 เข้าสู่รัฐสภา และประกาศใช้อย่างเป็นทางการและมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2548 โดยมีเจตนารมณ์ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานของพัฒนาเศรษฐกิจอย่างพอเพียง ซึ่งจำนวนหนึ่งอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้า ให้ได้รับการส่งเสริม ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันการพัฒนาความสามารถ

ในการจัดการ และพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพของเกษตรกรให้สูงขึ้นและส่งเสริมให้เกิดระบบเศรษฐกิจชุมชน แบบพึ่งตนเองลดการพึ่งพาการนำเข้า อันเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบยั่งยืนของประเทศ และสามารถพัฒนาสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้น

หัตถกรรมทองเหลืองบ้านปะอาวจึงเป็นนวัตกรรมเชิงพุทธ เกิดจากการนำคำว่า “นวัตกรรม” ผสมกับคำว่า “วิถีชีวิต” ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยไม่ใช้ การนำสินค้าที่มีความโดดเด่นของชุมชนออกไปวางเสนอขายนอกแหล่งชุมชนอย่างที่เคยมีมา แต่ เป็นการนำผู้คนจากข้างนอก เข้าไปสัมผัสวิถีชีวิต เรียนรู้วัฒนธรรมความเป็นอยู่ อาหารการกิน และ แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนนั้นๆ แนวคิดของ “นวัตกรรม” เป็นการเปลี่ยนจากที่ชาวบ้านเคยผลิต สินค้าออกไปขายให้เขา เอาวิถีชีวิตออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ และบริการ เป็นการพัฒนาแบบระเบิด จากภายในสู่ภายนอก สนับสนุนให้คนในท้องถิ่นลุกขึ้นมาพัฒนาชุมชนของตนเองให้เข้มแข็ง ดึงอัตลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ชุมชนดั้งเดิมที่เน้นความเรียบง่าย ซึ่งดำเนินมาหลายชั่วอายุคน มาสร้างเสน่ห์ให้นักท่องเที่ยวประทับใจ พร้อมมีสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในชุมชนติดไม้ติดมือกลับบ้านไปด้วย ซึ่งในการดำเนินชีวิตแบบวิถีของชุมชนนั้นต้องเชื่อมโยงกันระหว่าง บ้าน วัด และ โรงเรียน เพราะทั้ง 3 ส่วนจะขาดจากกันไม่ได้บ้านต้องอาศัยวัดในการสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ดั้งเดิม และการเรียนรู้โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำ เพื่อให้ชนรุ่นหลังได้เรียนรู้สืบทอดจากบรรพบุรุษ นั่นคือ เยาวชนนักเรียนในโรงเรียนได้เรียนรู้ในภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ของชุมชนตนเอง ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมีเป้าหมายการพัฒนา ประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามโมเดลพัฒนา ประเทศไทย 4.0 ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยปัญญาสร้าง ความเข้มแข็งจากภายใน เพื่อแก้ไขปัญหปากท้อง และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ผ่านกลไก ภาคประชารัฐ ผลักดันให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ ประเทศหลุดพ้นจากการเป็นประเทศที่อยู่ในกับดักรายได้ ปานกลาง เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีรายได้สูง และให้ คนในชาติ มีความพร้อมทั้งกายใจ สติปัญญา ได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีจิตสำนึกวัฒนธรรมที่ดีงามและคุณค่าความเป็นไทย มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นอนาคตชาติที่เข้มแข็ง จึงได้ประกาศใช้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรม แห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) อันเป็น แผนส่งเสริมคุณธรรมฉบับแรกของไทย เพื่อขับเคลื่อน ให้ “คุณธรรมนำการพัฒนา” โดยมี เป้าหมายพัฒนาชุมชน องค์กร ให้มีคุณธรรมเพื่อก้าวสู่ “สังคมคุณธรรม” ที่เคารพเทิดทูนจงรักภักดีใน สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นชุมชนที่มีลักษณะของการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่บ้านอย่างเป็นทางการตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 12 หรือเป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกันโดยธรรมชาติหรือตามความสนใจ เพื่อทำกิจกรรมร่วมกันโดยมีระบบความสัมพันธ์ที่เป็นทางการหรือไม่

เป็นทางการ มีหรือไม่มีการบังคับบัญชาและอาจมีวัฒนธรรมที่เหมือนหรือแตกต่างกัน ซึ่งเป็นชุมชนที่สนองงานตามนโยบายรัฐบาล ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ทั้งนี้ เพื่อให้ชุมชนอยู่ดีมีสุข ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักธรรมทางศาสนาและวิถีวัฒนธรรมอันดีงาม

ดังนั้นจากความสำคัญดังกล่าวมาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้วิจัยจะต้องทำการศึกษาวิจัยการพัฒนาเครือข่ายการจัดการกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอ่าว ตำบลปะอ่าว อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้เห็นถึงบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน การทำงานด้านวัฒนธรรมของชุมชน และเป็นแนวทางในการสนับสนุนการพัฒนาชุมชนในมิติทางวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วม เพื่อความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนของชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอ่าว ตำบลปะอ่าว อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อพัฒนาเครือข่ายกลุ่มของกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอ่าว ตำบลปะอ่าว อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาเครือข่ายการจัดการกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอ่าว ตำบลปะอ่าว อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูล และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับพระไตรปิฎก หนังสือ ตำรา เอกสารการวิจัย และโดยการสัมภาษณ์การแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการเลือกจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย (Target group) โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการพัฒนาเครือข่ายการจัดการกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอ่าว ตำบลปะอ่าว อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกโดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purpostive Sampling) จากผู้ที่มีบทบาทในการการพัฒนาเครือข่ายการจัดการกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอ่าว จนเป็นที่ยอมรับ และมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยทำการเก็บข้อมูลจากผู้ที่มีความ

เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครือข่ายการจัดการกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จำนวนทั้งสิ้น 25 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายการจัดการกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายการจัดการกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี การนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) งานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ศึกษาเครือข่ายกลุ่มของกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว และวิเคราะห์การพัฒนาเครือข่ายการจัดการกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาเครือข่ายการจัดการกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี สรุปผล ดังนี้

1. งานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นกลุ่มคนที่มีวิถีการดำรงชีวิตในการสืบสานขั้นตอนวิธีการทำงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองดั้งเดิมมาช้านานมีความโดดเด่นมีเอกลักษณ์ของคนในชุมชนยังสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน กลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว มีวิถีการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิม โดยการใช้องค์ความรู้ภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมาในการดำรงชีวิตตั้งแต่สมัยโบราณกาล

จังหวัดอุบลราชธานีมีนโยบายส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนซึ่งก่อให้เกิดรายได้ส่งเสริมและอนุรักษ์การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีหน่วยงานภาครัฐระดับอำเภอ และจังหวัด ให้การส่งเสริมและสนับสนุน ปัญหาอุปสรรคที่พบ ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมไม่ต่อเนื่องของวิสาหกิจ การบันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชนล่าช้า การออกแบบการผลิตสินค้าไม่ตรงตามความต้องการ ขาดทักษะในการออกแบบผลิตภัณฑ์ คุณภาพสินค้าไม่ได้มาตรฐาน ขาดแคลนแรงงานในการผลิตเนื่องจากเป็นวัยที่ผลิตอายุเกิน 50 ปี เป็นส่วนมากขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจ ไม่มีการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องทำให้ไม่สามารถรับรู้รายได้

รายจ่ายที่แท้จริง เงินทุนไม่เพียงพอขาดเงินทุนหมุนเวียนเงินทุนในการสร้างหรือปรับปรุงโรงเรียน อาคารสถานที่ประกอบการไม่สมบูรณ์วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตไม่ทันสมัยและได้มาตรฐาน

2. การพัฒนาเครือข่ายกลุ่มของกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

2.1 ผลิตภัณฑ์และรายละเอียดสินค้าที่โดดเด่น ผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว เกิดจากแนวความคิดการนำภูมิปัญญาชาวบ้านของแต่ละท้องถิ่นตั้งแต่โบราณตกทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน มีความโดดเด่น คือ วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้าของงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว มาจากวัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่นของตนเอง ทำให้เกิดเป็นธุรกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ มากมาย ปัจจุบันทำให้เกิดสินค้าของชุมชน ทำให้คนในชุมชนเกิดความสนใจและให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ถือเป็น การลดภาระสินค้าเกษตรล้นตลาดได้อีกด้วย ปัจจุบันสามารถเข้าถึงผู้บริโภคในยุคปัจจุบันได้โดยง่าย

2.2 การบริหารองค์กร ระบบการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว เป็นธุรกิจของชุมชนในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน” การรวมกลุ่มเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของสมาชิก ซึ่งชาวบ้านทุกคนมีส่วนร่วมและถือหุ้นเป็นเจ้าของธุรกิจร่วมกัน บริหารงานอย่างเป็นระบบ มีการคัดเลือกคณะกรรมการบริหาร กำหนดวาระการดำเนินการของคณะกรรมการ มีการแบ่งโครงสร้างการทำงานของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน ประกอบไปด้วยประธานกรรมการในฝ่ายต่างๆ แบ่งหน้าที่กันดูแลทั้งด้านการผลิต การตลาด ด้านบัญชี เป็นต้น มีระบบการรับสมัครสมาชิกเพิ่มทุกปี มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปี และมีกฎระเบียบเกี่ยวกับการบริหารจัดการชัดเจน การบริหารจัดการภายในกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว มีการแบ่งหน้าที่กันทำ และการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับคณะทำงานอย่างเหมาะสม และอีกทั้งมีที่ปรึกษาของกลุ่มที่มีความสามารถที่สามารถให้คำปรึกษา ทั้งด้านการบริหาร การจัดการ การเงิน เป็นต้น มีเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุน ถ่ายทอด พัฒนาองค์ความรู้ การผลิต และการตลาด เป็นต้น แนวความคิดในการจัดตั้งและการพัฒนากลุ่มเพื่อทำกิจกรรมเสริมเพิ่มรายได้แก่ครอบครัว ชุมชน ดำเนินกิจกรรมโดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านวิชาการผสมผสานกับเทคโนโลยีใหม่ๆ มีการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่รายได้ของครอบครัวและชุมชนวิสาหกิจชุมชนและชุมชนเกิดความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้สร้างโอกาสมีรายได้สู่ชุมชน

2.3 ด้านการผลิต/ทรัพยากรการผลิต งานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัย ให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า มีกระบวนการผลิตที่ผสมผสานทั้งรูปแบบดั้งเดิมและรูปแบบใหม่ๆ โดยมีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทั้งด้านการ

จัดการด้านการผลิต ด้านกรรมวิธีการผลิต ด้านเครื่องมืออุปกรณ์การผลิต เช่น การพัฒนาจากลายดั้งเดิม ซึ่งสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น และเพื่อช่วยเพิ่มปริมาณการผลิต เป็นต้น โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้า และการผลิตเพื่อวางจำหน่ายเป็นสินค้า

2.4 การเงิน/บัญชี งานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว มีการบันทึกรายรับรายจ่าย การบัญชี มีการเปิดเผยข้อมูลการเงินให้สมาชิกทราบอย่างสม่ำเสมอ มีการชี้แจงผลการดำเนินงานโดยเปิดเผยข้อมูล การเงินบัญชีเงินทุนหมุนเวียน หนี้สิน รายได้ กาไร ขาดทุน เงินปันผลอย่างสม่ำเสมอ เน้นความโปร่งใส ตรวจสอบได้ อีกทั้งมีการจัดสรรผลประโยชน์ของสมาชิกให้ชัดเจน อันประกอบไปด้วย - การปันผลให้สมาชิก - ค่าตอบแทนคณะกรรมการ - สวัสดิการพัฒนาชุมชน การบริหารเงินทุน โดยกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ไปใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจกรรมการผลิตของกลุ่มตลอดทั้งปี และได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และองค์ความรู้เพิ่มเติมจากส่วนราชการ เอกชน องค์กรบริหารส่วนตำบล และสถาบันการศึกษา

2.5 การตลาด ด้านการตลาดงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว มีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับบริบทและปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นตัวกำหนดการตลาดที่มีความหลากหลาย แต่จุดเด่นด้านการตลาดของงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ก็คือ ผสานกับผสานกับองค์ความรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน ทำให้สินค้าเป็นที่นิยม จำหน่ายทั้งปลีกและส่ง ภายใน/ต่างจังหวัด ห้างสรรพสินค้า โรงแรม ตลาด Online และตลาดต่างประเทศ และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐได้จัดมหกรรมสินค้าโอท็อปต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัดอีกด้วย

2.6 ด้านการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อตกลง งานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชน ฉะนั้นสิ่งสำคัญในการรวมกลุ่มกันคือการมีกฎระเบียบ ข้อบังคับร่วมกัน โดยเป็นกฎระเบียบหรือข้อบังคับที่ทุกคนเห็นพ้องร่วมกัน และมีระบบระเบียบในการปฏิบัติตามที่ได้ตกลงกันไว้ ซึ่งจุดเด่นของงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว นั้น คือ การที่สมาชิกใช้ระบบข้อตกลงในรูปแบบของการพูดคุยและทำความเข้าใจกัน โดยไม่มีดีกฎระเบียบที่ตายตัวมากนัก

อีกประการที่สำคัญของการดำเนินกิจการงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ร่วมกันให้ประสบความสำเร็จ นั่นก็คือ ต้องให้ความสำคัญกับการจัดสรรผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน มีการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกและชุมชนอย่างเหมาะสม โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยใช้หลักธรรมาภิบาล 6 ประการ คือ 1) หลักนิติธรรม มีการกำหนดกฎระเบียบข้อตกลง กติกาของกลุ่ม ที่จะต้องถือปฏิบัติในการทำงานร่วมกัน 2) หลักคุณธรรม โดยยึดมั่นในหลักวัตถุประสงค์ การดำเนินงานของกลุ่มอดทนขยันหมั่นเพียรและซื่อสัตย์สุจริต 3) หลักความโปร่งใส มีระบบกลไกจากการบริหารงานในรูปคณะกรรมการกลุ่ม และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ของคณะกรรมการแต่ละ

ฝ่ายอย่างชัดเจนมีระบบการจัดทาบัญชีที่มีการชี้แจงผลการดำเนินงานอย่างเปิดเผยสามารถตรวจสอบได้ 4) หลักความมีส่วนร่วมโดยสมาชิกทุกคน มีส่วนร่วมรับรู้ และตัดสินใจในการกำหนดกฎ ระเบียบ กติกาของกลุ่ม 5) หลักความรับผิดชอบ สมาชิกมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับโดยจะใช้บุคลากรให้ถูกกับงาน 6) หลักความคุ้มค่า โดยจะใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดคุ้มค่าและให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายการจัดการกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี การจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่องานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาวมีการบริหารจัดการ “เป็นธุรกิจของชุมชนในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน” เกิดจากการรวมกลุ่มด้วยความสมัครใจของสมาชิก เริ่มต้นจากการรวมกลุ่มเล็กๆ ภายในชุมชน ร่วมมือกันจัดตั้งขึ้นโดยร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมด้วยแนวคิดการนำภูมิปัญญาชาวบ้านของแต่ละท้องถิ่น ตั้งแต่โบราณตกทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน ซึ่งชาวบ้านทุกคนมีส่วนร่วมและถือหุ้นเป็นเจ้าของธุรกิจร่วมกัน บริหารงานอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งโครงสร้างการทำงานของฝ่ายอย่างชัดเจน เน้นคนในชุมชนร่วมกันระดมความคิด มีการระดมทุน ระดมกำลังสติปัญญา เรียนรู้ร่วมกัน แก้ไขปัญหาาร่วมกัน ร่วมคิด -ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ -ร่วมดำเนินการ -ร่วมติดตามตรวจสอบ -ร่วมรับผลประโยชน์ เพื่อการผลิตกันที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน มีการควบคุมคุณภาพการผลิต ได้รับมาตรฐาน GMP มีการกำหนดคุณภาพเคมีภัณฑ์ตามเกณฑ์มาตรฐาน อาคารผลิตสะอาดถูกสุขลักษณะ มีการบริหารจัดการการเงินและบัญชีที่เป็นระบบและตรวจสอบได้ มีการเปิดเผยข้อมูลการเงิน บัญชีอย่างสม่ำเสมอพิจารณาจากสินทรัพย์ เงินทุนหมุนเวียน หนี้สิน รายได้ กำไร ขาดทุน และเงินปันผล และได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และองค์ความรู้เพิ่มเติมจากส่วนราชการ เอกชน องค์การบริหารส่วนตำบล และสถาบันการศึกษา

ด้านการจัดจำหน่ายสินค้าของวิสาหกิจชุมชน มีจำหน่ายทั้งปลีกและส่ง ภายใน/ต่างจังหวัด ห้างสรรพสินค้า โรงแรม ร้านค้าสะดวกซื้อ ตลาด Online และตลาดต่างประเทศ และได้รับการสนับสนุน จากหน่วยงานภาครัฐได้จัดมหกรรมสินค้าโอท็อปต่างๆ ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัดอีกด้วย

จัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่องานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาวนั้น สิ่งที่สำคัญคือการบริหารจัดการอย่างมืออาชีพ ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม และต้องได้รับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม ถ้าสมาชิกสามารถดำรงชีพอยู่ได้ ภายใต้การส่งเสริมอาชีพของวิสาหกิจชุมชน ครอบครัวพออยู่พอกินและมีรายได้เพิ่มขึ้น กลุ่มมีเงินออมและได้รับเงินปันผลเฉลี่ยคืนจากการลงทุน สิ่งนี้คือคำตอบของความยั่งยืนที่วิสาหกิจชุมชนได้ปฏิบัติ ซึ่งโดยองค์รวมของการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนได้ใกล้ชิดครอบครัว สิ่งทีคนในชุมชนจะต้องได้รับประโยชน์ร่วมกันอีกอย่างก็คือรายได้จาก

การมีงานทำให้สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ เมื่อมีงาน มีรายได้ ชุมชนก็ได้รับประโยชน์จากวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ด้วยรายได้ที่ได้จากการประกอบอาชีพที่ยั่งยืนไปสู่สังคม นำมาซึ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนตลอดไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาเครือข่ายการจัดการกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. งานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ผลิภัณฑ์และรายละเอียดสินค้าที่โดดเด่น ผลิภัณฑ์งานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา สรุปได้ว่า เกิดจากแนวคิดการนำภูมิปัญญาชาวบ้านของแต่ละท้องถิ่นตั้งแต่โบราณตกทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน มีความโดดเด่น คือ วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้าของงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว มาจากวัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่นของตนเอง ทำให้เกิดเป็นธุรกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าและบริการต่างๆ มากมาย สอดคล้องกับผลการวิจัย วิทยา จันทะวงศ์ศรี (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยดังนี้ ผลการวิจัยพบว่า

ปัจจัยด้านการผลิต ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการตัดสินใจทำการผลิตของแต่ละกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มต้องพิจารณาถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบหรือโอกาสในสินค้าที่กลุ่มผลิตที่จะสามารถดำรงประโยชน์และสร้างรายได้ให้แก่กลุ่ม ปัจจัยด้านการตลาด ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อปัจจัยด้านการผลิต การผลิตนั้นแม้จะมีความได้เปรียบในการผลิตแต่หากไม่สามารถหาตลาดมารองรับผลผลิตที่ผลิตได้นั้น ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ มิได้เป็นหน้าที่หรือความรับผิดชอบของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคน เนื่องจากสมาชิกที่เข้าร่วมควรมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้ที่จะมาทำหน้าที่แทน อย่างไรก็ตามสมาชิกที่ไม่ได้เข้าร่วมในสายการบังคับบัญชาก็ยังสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นหรือร่วมตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้กลุ่มที่ประสบ ความสำเร็จมักมีการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ตลอดจนความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน ปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อการพัฒนาของกลุ่มโดยกลุ่มต้องมีการติดต่อกับสมาชิกอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอมีการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันระหว่างผู้นำสมาชิกและระหว่างกลุ่มหรือบุคคลหรือองค์การภายนอกที่นำความรู้หรือข่าวสารใหม่ๆ มาแลกเปลี่ยนและสามารถนำไปปรับใช้ได้กับกลุ่ม

2. การพัฒนาเครือข่ายกลุ่มของกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี กระบวนการบริหารจัดการกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ตามแนวคิดการบริหารงานคุณภาพ ประกอบไปด้วยการวางแผน ชาวบ้านเกิดการริเริ่มรวมกลุ่มกัน ก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนและพัฒนากระบวนการอย่างมีขั้นตอน ด้วยการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานความเป็นสากลอย่างลงตัว ก่อร่างสร้างองค์กรอย่างมีแบบแผน มีการประชุม วางแผนการออกร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ แผนราคาผลิตภัณฑ์อย่างมีระบบการลงมือปฏิบัติ วิสาหกิจชุมชนมีโครงสร้างการบริหารองค์กรที่ชัดเจน และการบริหารจัดการคนให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ เน้นการตลาดที่สร้างคุณค่าวิถีชีวิตจากและช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่สามารถจำหน่ายสินค้าที่มีประสิทธิภาพในระดับเดียวกับผลิตภัณฑ์อื่นๆ ตามท้องตลาดทั่วไป แต่ก็มีจัดการตลาดชุมชนและร้านค้าชุมชนอีกด้วย การตรวจสอบ เพื่อความโปร่งใสในการดำเนินงาน จำเป็นต้องมีกฎระเบียบ หรือข้อตกลง ข้อบังคับ ในการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกและชุมชน เน้นการจัดสรรผลประโยชน์ของสมาชิกให้ชัดเจน ตรวจสอบได้ มีสวัสดิการอย่างเป็นระบบแก่สมาชิก การจัดระเบียบให้สมาชิกมีเงินออมและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหา จำเป็นต้องยกระดับปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานภูมิปัญญาสากล ผสานการสร้างความร่วมมือของชุมชนทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด มีการพัฒนาเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชน คือหน่วยงานภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับการจัดเก็บภูมิปัญญาเกี่ยวกับสมุนไพรและทรัพยากรท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนอย่างมีระบบต่อไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของชยานิษฐ์ บุญมา วิทยา จันทะวงศ์ศรี (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง“กลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน (OTOP) ในจังหวัดปทุมธานี”ผลการวิจัยพบว่าได้ศึกษาเรื่อง“กลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน (OTOP) ในจังหวัดปทุมธานี”พบว่า ข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31 -40 ปี ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย มีรายได้ 10,001 –15,000 บาท ต่อเดือนสถานภาพสมรสประเภทสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) โดยส่วนใหญ่เป็นประเภทอาหารจานวนสมาชิกในกลุ่มมี 25 คน ขึ้นไป ซึ่งมีสัดส่วนในการจัดจำหน่ายสินค้าในประเทศ 100 เปอร์เซนต์ลักษณะเป็นแบบขายปลีก โดยผลิตสินค้าเองทั้งหมดระยะเวลาดำเนินธุรกิจจนถึงปัจจุบันรวม 3 ปี แต่ไม่เกิน 6 ปีลักษณะเงินทุนโดยส่วนใหญ่เป็นงบของตนเองทั้งหมดไม่ได้กู้เงินจากหน่วยงาน/สถาบันการเงินนอกจากนั้นขีดความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนด้านองค์กรและพนักงานด้านการตลาดและลูกค้าด้านการผลิตและบริการด้านบัญชีและการเงินด้านปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชนสู่ความยั่งยืนคือผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนประเภทเครื่องดื่มมีขีดความสามารถในระดับปานกลาง โดยมีความต้องการฝึกอบรมด้านการบริหารการตลาดในระดับมากส่วนผู้ประกอบการประเภทอาหาร ผ้า

เครื่องแต่งกาย ของใช้ และของประดับตกแต่งศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึกและสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร มีขีดความสามารถในห้าด้านหลักอยู่ในระดับน้อยหรือน้อยที่สุดโดยมีความต้องการฝึกอบรมด้านการบริหารการตลาดในระดับปานกลาง

3. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายการจัดการกลุ่มงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่เป็นระบบ การจัดการกลุ่มที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบ รวมคิดเพื่อกำหนดเป้าหมายและทิศทาง (วิสัยทัศน์) ที่มุ่งไปสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ให้มีความพอเหมาะ พอดีกับเงื่อนไขของแต่ละวิสาหกิจชุมชน และเสริมสร้างและพัฒนาคความรู้ในการผลิต การบริหารจัดการทรัพยากรการผลิตและวัตถุดิบที่มีคุณภาพ พัฒนาคความรู้ด้านภาษี กฎระเบียบด้านธุรกรรม และ การตั้งราคาที่เหมาะสม ผลิตและยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ สร้างอัตลักษณ์สินค้า สร้าง เรื่องราวความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ ที่แสดงถึงความเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มของสินค้า และพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้มีความทันสมัย เพื่อเพิ่มกระบวนการผลิตสินค้าให้มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรศรัยงค์อุปประพันธ์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “วิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งตนเอง กรณีศึกษา การแปรรูปผลผลิตจากต้นตาล ชุมชนบ้านเหล่าขวัญ ตำบลท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก” ผลการวิจัยพบว่าได้ศึกษาเรื่อง งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมาย 3 ประการ คือ เพื่อศึกษาภูมิปัญญาและพลวัตของภูมิปัญญาด้านการแปรรูป โดยชาวชุมชนได้ประยุกต์ปรับเปลี่ยนภูมิปัญญาเพื่อให้เหมาะสมกับการ ดำรงชีพและวัฒนธรรม โดยใช้กระบวนการวิสาหกิจชุมชน บนพื้นฐานพลวัตของภูมิปัญญาเป็น เครื่องมือ แบ่งออกเป็น 3 ระยะกล่าวคือ ระยะแรก (ก่อน พ.ศ.2532) เป็นการเรียนรู้จากการ ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษและคนในชุมชนรวมทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเป็นการผลิตเพื่อการบริโภค ภายในครัวเรือน การแลกเปลี่ยนและการตอบแทนซึ่งกันและกัน และเมื่อเหลือจากการบริโภคก็มีการ จำหน่ายบ้าง แต่ยังไม่มีการพัฒนารูปแบบและกระบวนการผลิตมากนัก ระยะที่สอง (พ.ศ.2532-2538) เป็นระยะที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผสมผสานกับการเรียนรู้จากภายนอกโดยการ สนับสนุนจากภาครัฐ มีการพัฒนารูปแบบผลผลิตและกระบวนการผลิตจากแบบดั้งเดิมมาใช้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ในเรื่องการถนอมอาหารเกิดการรวมกลุ่มผลิตเพื่อการค้าซึ่ง นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งแนวความคิดและรูปแบบการดำเนินวิสาหกิจชุมชน ที่วางอยู่บนพื้นฐานการพึ่งพิง และผลกำไรส่วนตัวของผู้เกี่ยวข้องมากขึ้น ระยะที่สาม (พ.ศ. 2538-ปัจจุบัน) เป็นระยะที่มีการก่อตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการและได้รับการสนับสนุนจากภายนอกอย่างมากทั้งภาครัฐและเอกชน มีการ พัฒนารูปแบบการผลิต การบรรจุขวด การตลาดและการบริหารจัดการตามแบบระบบเศรษฐกิจเพื่อ การค้า ซึ่งพบว่าในระยะนี้ เป็นระยะที่กลุ่มเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และ

เกิดผลกระทบอย่าง กว้างขวาง ต่อกระบวนการจัดการองค์ความรู้ของกลุ่ม และรูปแบบการดำเนิน วิสาหกิจชุมชนและ ระบบความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มโครงสร้างสถาบันทางสังคม กระบวนการ จัดการองค์ความรู้ของ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขวัญใจพัฒนา เกิดจากการผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิม กับองค์ความรู้ที่เป็นภูมิ ปัญญาจากภายนอกผ่านการอบรม การดูงานและการทดลองด้วยการฝึก ปฏิบัติ โดยนำกลุ่มเป็นผู้ที่มี บทบาทสำคัญในการคิดริเริ่ม และเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านการแปรรูป ผลผลิตจากต้นตาล โดยอาศัย เทคโนโลยีสมัยใหม่ด้านการผลิตและการบริหารจัดการที่ได้รับการ สนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนทั้ง ด้านความรู้ เงินทุน และการส่งเสริมด้านการตลาด ก่อให้เกิด กิจกรรมการผลิตที่มีประสิทธิภาพของ กลุ่ม และการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่อยู่ในชุมชนและ ภายนอกชุมชน ผลของการประกอบกิจกรรม ก่อนให้เกิดรายได้แก่สมาชิกโดยตรง และส่งผลถึงคน ในชุมชนที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าของตาล คนที่มี อาชีพจักสาน แม่ค้าขายน้ำตาลที่มารับซื้อไปจำหน่าย ภายในและภายนอกชุมชน ตลอดจนการส่งเสริม ให้มีการอนุรักษ์ต้นตาลซึ่งเป็นทุนทางธรรมชาติที่ สำคัญของชุมชนบ้านเหล่าขวัญ จึงกล่าวได้ว่ากลุ่มได้ มีการพัฒนาระบบการตลาด โดยใช้แนวคิด ด้านการตลาดเพื่อสังคมได้มุ่งหวังเพียงการขายสินค้า แต่ให้ความสำคัญกับระบบเครือข่ายการ ขายสินค้า ราคา การโฆษณาเท่าๆ กับการให้ความสำคัญกับ ความสัมพันธ์ของคนในสังคม

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่องานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอามีการบริหาร จัดการ “เป็นธุรกิจของชุมชนในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน” เกิดจากการรวมกลุ่มด้วยความสมัครใจ ของสมาชิก เริ่มต้นจากการรวมกลุ่มเล็กๆ ภายในชุมชน ร่วมมือกันจัดตั้งขึ้นโดยร่วมมือกันดำเนิน กิจกรรมด้วยแนวคิดการนำภูมิปัญญาชาวบ้านของแต่ละท้องถิ่นตั้งแต่โบราณตกทอดจากรุ่นสู่รุ่น จนถึงปัจจุบัน ซึ่งชาวบ้านทุกคนมีส่วนร่วมและถือหุ้นเป็นเจ้าของธุรกิจร่วมกัน บริหารงานอย่างเป็น ระบบ มีการแบ่งโครงสร้างการทำงานของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน เน้นคนในชุมชนร่วมกันระดม ความคิด มีการระดมทุน ระดมกำลังสติปัญญา เรียนรู้ร่วมกัน แก้ไขปัญหาาร่วมกัน ร่วมคิด -ร่วม วางแผน ร่วมตัดสินใจ -ร่วมดำเนินการ -ร่วมติดตามตรวจสอบ -ร่วมรับผลประโยชน์ เพื่อการ ผลิตกันที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน มีการควบคุมคุณภาพการผลิต ได้รับมาตรฐาน GMP มีการ กำหนดคุณภาพเคมีภัณฑ์ตามเกณฑ์มาตรฐาน อาคารผลิตสะอาดถูกสุขลักษณะ มีการบริหาร จัดการการเงินและบัญชีที่เป็นระบบและตรวจสอบได้ มีการเปิดเผยข้อมูลการเงิน บัญชีอย่าง สม่าเสมอพิจารณาจากสินทรัพย์ เงินทุนหมุนเวียน หนี้สิน รายได้ กำไร ขาดทุน และเงินปันผล และ ได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และองค์ความรู้เพิ่มเติมจากส่วนราชการ เอกชน องค์การบริหาร ส่วนตำบล และสถาบันการศึกษา

ด้านการจัดจำหน่ายสินค้าของวิสาหกิจชุมชน มีจำหน่ายทั้งปลีกและส่ง ภายใน/ต่างจังหวัด ห้างสรรพสินค้า โรงแรม ร้านค้าสะดวกซื้อ ตลาด Online และตลาดต่างประเทศ และได้รับการสนับสนุน จากหน่วยงานภาครัฐได้จัดมหกรรมสินค้าโอท็อปต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัดอีกด้วย

จัดการเชิงเครือข่ายที่มีทีมงานหัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาวนั้น สิ่งที่สำคัญคือการบริหารจัดการอย่างมืออาชีพ ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม และต้องได้รับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม ถ้าสมาชิกสามารถดำรงชีพอยู่ได้ ภายใต้การส่งเสริมอาชีพของวิสาหกิจชุมชน ครอบครัวพออยู่พอกินและมีรายได้เพิ่มขึ้น กลุ่มมีเงินออม และได้รับเงินปันผลเฉลี่ยคืนจากการลงทุน สิ่งนี้คือคำตอบของความยั่งยืนที่วิสาหกิจชุมชนได้ปฏิบัติ ซึ่งโดยองค์รวมของการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนได้ใกล้ชิดครอบครัว สิ่งที่คนในชุมชนจะต้องได้รับประโยชน์ร่วมกันอีกอย่างก็คือรายได้จากการมีงานทำ ให้สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ เมื่อมีงาน มีรายได้ ชุมชนก็ได้รับประโยชน์จากวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ด้วยรายได้ที่ได้จากการประกอบอาชีพที่ยั่งยืนไปสู่สังคม นำมาซึ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, (2547). รายงานการประเมินผลเพิ่มทุนทางปัญญาพัฒนาชุมชน, กรุงเทพฯ : บางกอกบล็อก.
- ชญาณิษฐ์ บุญมา, (2551). “กลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจ ชุมชน (OTOP) ในจังหวัดบึงกาฬ”, รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พรศรี ยงค์ประพันธ์, (2547). “วิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งตนเอง : กรณีศึกษาการแปรรูปผลผลิตจากต้นตาล ชุมชนบ้านเหล่าขวัญ ตำบลท้อแท้ อำเภอดงโข้ว จังหวัดพิษณุโลก”, รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก.
- วิทยา จันทวงศ์ศรี, (2547). “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม”, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 – 2570, กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี,

